

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПОЛТАВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТНОГО БУДІВНИЦТВА



ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

*Євген Васильєв* Євген ВАСІЛЬЄВ

«14» квітня 2023 р.

**ПРОГРАМА**  
**СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**  
для абітурієнтів, які вступають на основі повної загальної (профільної)  
середньої освіти на здобуття освітньо-професійного ступеня фахового  
молодшого бакалавра

133 «Галузеве машинобудування»

192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Програма співбесіди з української мови для абітурієнтів, які вступають на основі повної загальної середньої освіти для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра  
за спеціальністю: 133 Галузеве машинобудування  
за освітньо-професійною програмою: Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання.  
за спеціальністю: 192 Будівництво та цивільна інженерія  
за освітньо-професійною програмою: Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг та аеродромів.

Мова викладання: українська

**Розробники:** Лариса ДУГНІСТ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,  
викладач української мови.  
Алла КРАМАРЕНКО, викладач української мови.

Програма погоджена на засіданні циклової комісії  
**профільної загальноосвітньої підготовки**

Протокол від “14” квітня 2023 року № 9

Голова комісії \_\_\_\_\_ Наталья ПАЩЕНКО

# УКРАЇНСЬКА МОВА

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська мова – державна мова України. Вона неоціненна національна святиня, скарбниця духовних надбань, запорука його подальшого культурного прогресу. Як навчальний предмет українська мова виконує важливі освітні функції. Головна функція рідної мови полягає в тому, що вона є засобом спілкування, пізнання культурних цінностей. Як форма вияву національної й особистісної свідомості вона є засобом самопізнання, саморозвитку і самореалізації людини. Вільне володіння рідною мовою забезпечує реалізацію творчих можливостей людини в усіх сферах життя.

Програму для співбесіди розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 5–11 класів.

Мета програми – спрямувати підготовку абітурієнтів для співбесіди. Програма з української мови передбачає теоретичну підготовку абітурієнтів: знання звукового складу мови, лексичного багатства, частин мови, синтаксису простого та складного речення, а також практичну: визначення співвідношення звуків і букв у словах та наголос у словах, удосконалення навичок правопису, розрізнення багатозначних слів і омонімів, типів переносного значення слова, удосконалення навичок відмінювання іменних частин; визначення видів односкладних, складних речень (підрядних, сурядних, безсполучникових, змішаного типу) та вживання розділових знаків.

Матеріал програми розподілено за розділами: «Фонетика. Графіка», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Орфографія», «Синтаксис і пунктуація», «Способи відтворення чужого мовлення», «Стили мовлення», «Розвиток мовлення». Вступне випробування з предмета «Українська мова» для абітурієнтів, які вступають на навчання з освітньо-професійною програмою підготовки фахового молодшого бакалавра на основі повної загальної (профільної) середньої освіти, проводиться в письмовій формі (тести, побудова власного висловлення).

### Основні вимоги до знань і умінь абітурієнтів

Абітурієнт повинен знати:

- що вивчають основні розділи науки про мову;
- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову;
- основні поняття мовлення і спілкування;
- норми українського мовленнєвого етикету.

Абітурієнт повинен вміти:

- знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх, правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- обґрунтувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил;
- правильно вживати в мовленні речення, різні за будовою та метою висловлення;
- самостійно здобувати знання, працювати з навчальною літературою;
- користуватися словниками різних типів;
- дотримуватися норм українського мовленнєвого етикету;
- уважно читати, усвідомлювати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне;
- критично оцінювати прочитане;
- аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів;
- будувати письмове висловлення, логічно викладаючи зміст і підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, вибраному стилю та типу мовлення;
- досягати визначеної комунікативної мети;
- уміти формулювати, добирати доречні аргументи й приклади, робити висновок, висловлювати власну позицію, свій погляд на ситуацію чи обставини;
- правильно структурувати текст, використовуючи відповідні мовленнєві звороти.

## **ПЕРЕЛІК РОЗДІЛІВ І ТЕМ**

Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавства. Звуки мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв.

Склад. Складоподіл.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків.

Спрощення в групах приголосних. Подвоєння та подовження приголосних. Зміни приголосних при словотворенні. Сполучення йо,ьо. Правила переносу слів.

Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як розділ мовознавства. Лексичне значення слова.

Однозначні та багатозначні слова. Пряме та переносне значення слова.

Омоніми. Синоніми. Антоніми. Власне українська та іншомовна лексика.

Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання (архаїзми та неологізми). Поняття про фразеологізми.

Будова слова. Словотвір.

Будова слова. Значущі частини слова. Словотвір. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально суфіксальний, суфіксальний, без суфіксальний, складання слів або основ, перехід однієї частини мови в іншу.

Морфологія.

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови.

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід і число іменників. Відмінки іменників. Відміни іменників. Особливості відмінювання іменників. Невідмінювані іменники в українській мові. Особливості творення іменників.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди іменників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників, способи їх творення (проста та складна форми). Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Творення числівників.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I і II дієвідміни.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на - но, - то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий.

Прийменник як службова частина мови. Група прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків.

Орфографія.

Правопис ненаголошених голосних. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис слів іншомовного

походження. Правопис великої літери. Правопис складних слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н та nn у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках. Написання частки не з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників.

Синтаксис і пунктуація

Словосполучення. Будова і тип словосполучень за способом вираження головного слова. Просте речення.

Види речень у сучасній мові:

- за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні);
- за емоційним забарвленням (окличні й неокличні);
- за будовою (прості й складні);
- за складом граматичної основи (односкладні й двоскладні);
- за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені);
- за наявністю чи відсутністю необхідних членів (повні й неповні);
- за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (ускладнені й неускладнені).

Розділові знаки в кінці речення. Головні члени речення.

Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Тире між підметом і присудком. Другорядні члени речення (додаток, означення, обставина) і способи їх вираження.

Прикладка як різновид означення. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах. Речення двоскладні і односкладні. Види односкладних речень. Однорідні члени речення, розділові знаки при них.

Однорідні та неоднорідні означення. Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки при них.

Відокремлені другорядні члени речення (в тому числі уточнюючі). Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення. Типи складних речень.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Складнопідрядне речення. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядними. Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в ньому.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

Стилі й жанри мовлення. Поняття стилю та жанру української літературної мови. Основні ознаки стилів і жанрів мовлення. Мовні особливості розмовного, наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, художнього стилів.

Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності. Адресант і адресат мовлення. Монологічне й діалогічне, усне й писемне мовлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і

будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.

## УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

### ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська література – неоціненна національна святиня, скарбниця духовних надбань українського народу, запорука його подальшого культурного прогресу. Як навчальний предмет українська література виконує важливі освітні функції:

- підвищення загальної освіченості учнів, заохочення до читання та вивчення художньої літератури, а через неї — до фундаментальних цінностей культури, розширення їхніх культурно-пізнавальних інтересів;
- сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному громадянському, морально-етичному, соціальному становленню й самореалізації особистості в сучасному світі;
- формування і утвердження гуманістичного світогляду особистості, орієнтованої на вищі національні та загальнолюдські ідеали й цінності.

Програму для вступних випробувань розроблено з урахуванням чинних програм з української літератури для 5–11 класів, Програми ЗНО з української літератури 2019 року.

Мета програми – спрямувати підготовку абітурієнтів для співбесіди. Програма з української літератури передбачає теоретичну підготовку абітурієнтів.

Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки абітурієнта

Абітурієнт повинен знати:

- основні теоретико-літературні поняття: художній образ, прототип;
- тему, ідею, мотив художнього твору;
- сентименталізм, романтизм, реалізм та їхні ознаки;
- епос та його жанри ( новела, оповідання, повість, роман, різновиди повісті та роману);
- лірику, її тематичні різновиди та жанри (сонет, гімн, послання, поема;
- драму та її жанри (комедія, трагедія, трагікомедія, драма, драма-фесрія);
- види комічного: гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск, бурлеск, трагестія;
- український модернізм і його особливості;
- модерністські напрями й течії.

Абітурієнт повинен вміти:

- визначати місце і роль митця в літературному процесі;
- аналізувати літературний твір чи його уривок;
- розрізняти види й жанри літературних творів;
- аналізувати зміст, характеризувати образи прозового твору;
- визначати провідні мотиви ліричних творів;
- визначати тематику, проблематику творів;
- визначати в літературному творі тропи: епітет, порівняння, метафору, алегорію, гіперболу.

## Матеріал програми розподілено за розділами:

Усна народна творчість. Загальна характеристика календарно- обрядових, суспільно-побутових та родинно-побутових пісень. Історичні пісні.

Тематика, образи, зміст народних дум і балад.

Давня українська література. «Повість минулих літ», «Слово про похід Ігорів». Григорій Сковорода. «Всякому місту – звичай і права», Бджола та шершень», афоризми.

Література кінця ХУІІІ – ХІХ століття

Іван Котляревський. «Енеїда» «Наталка Полтавка».

Григорій Квітка –Основ'яненко. «Маруся».

Тарас Шевченко. «Катерина», « Гайдамаки», «Кавказ», «Сон», «І мертвим, і живим, і ненародженим..», «Заповіт», «Мені однаково».

Пантелеймон Куліш. «Чорна рада».

Марко Вовчок. «Максим Гримач».

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я».

Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Іван Карпенко – Карий. «Мартин Боруля».

Іван Франко. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні...», «Мойсей».

Література ХХ століття

Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo».

Ольга Кобилянська. «Земля».

Леся Українка. «Contra spem spero», «Лісова пісня».

Микола Вороний. «Блакитна Панна».

Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий».

Павло Тичина. «О панно Інно...», «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить».

Максим Рильський. «Молюсь і вірю. Вітер грає».

Микола Зеров. «Київ – традиція».

Микола Хвильовий. «Я (Романтика)».

Юрій Яновський. «Дитинство».

Володимир Сосюра. «Любіть Україну».

Валер'ян Підмогильний. «Місто».

Остап Вишня. «Моя автобіографія», «Сом».

Микола Куліш. «Мина Мазайло».

Богдан-Ігор Антонич. «Різдво».

Олександр Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна».

Андрій Малишко. «Пісня про рушник».

Василь Симоненко. «Ти знаєш, що ти – людина...», «Задивляюсь у твої зіниці».

Олесь Гончар. «Залізний острів».

Григір Тютюнник. «Три зозулі з поклоном».

Василь Стус. «Як добре те, що смерті не боюсь я», «О земле втрачена, явися!»

Іван Драч. «Балада про соняшник».

Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать», «Українське альфреско», «Маруся Чурай».



Твори українських письменників – емігрантів

Іван Багряний. «Тигролови».

Євген Маланюк. «Стилет чи стилос».

Сучасний літературний процес. Загальний огляд. Постмодернізм як літературне явище.

Співбесіда з української мови та літератури для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-професійним ступенем підготовки фахового молодшого бакалавра на основі повної загальної середньої освіти, проводиться в письмовій формі (тести, побудова власного висловлення).

## **КРИТЕРІЇ І НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТУ**

Тест складається з 20 завдань: 10 завдань з української мови та 10 завдань з української літератури. Кожне завдання має одну правильну відповідь.

Час виконання тесту – 40 хвилин.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту, – 100 (за 100-бальною шкалою від 0 до 100 балів).

### **Нормативи оцінювання тесту**

<b>Тестовий Бал</b>	<b>Шкала 30-100</b>	<b>12- ти бальна шкала оцінювання</b>
1	Не склав	1
2	Не склав	2
3	Не склав	3
4	Не склав	3
5	Не склав	3
6	30	4
7	35	4
8	40	5
9	45	6
10	50	7
11	55	7
12	60	8
13	65	8
14	70	9
15	75	9
16	80	10
17	85	10
18	90	11
19	95	11
20	100	12

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Педагогічна преса, 2005.
2. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Педагогічна преса, 2006.
3. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів. – К.: Вища школа, 2003.
4. Нечволод Л.І. Сучасний український правопис: Комплексний довідник. – Харків: Торсінг, 2005.
5. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 8 кл. серед. шк. - К.: Вікторія, 2004.
6. Орфографія української мови: просто про складне / Радченко І. - К.: Шкільний світ, 2008.
7. Передрій Г. Р., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т., Остаф Я. І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. - К.: Освіта, 2003.
8. Семенюк Г. Ф., Ткачук М. П., Ковальчук О. Г. Українська література: Підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Освіта, 2006.
9. Степанишин Б. І. Українська література: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Арт-освіта, 2004.
10. Джерела пружно б'ють: Хрестоматія з української літератури для 9 класу/ Уклад Борис Степанишин. - К.: Арт-Освіта, 2004.
11. Українська література: Хрестоматія для 10 класу середніх загальноосвітніх навчальних закладів/ Упоряд. П.П. Хропко, В.Ф.Погребенник. - К.: Ковчег, 2003.
12. Срібний птах: Хрестоматія з української літератури для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Част. II. / Упоряд. Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, А. Б. Гуляк. - К.: Освіта, 2006.
13. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Ін-т української мови. – 4-те вид., випр. й доп. – К.: Наукова думка, 2007.
14. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2002.
15. Орфографічний словник української мови. - К., 1999.
16. Українська література: Хрестоматія 10 кл. /Упорядник О.М.Авраменко. – Київ, 2011. – 320с.
17. Українська література: Хрестоматія 11 кл. /Упорядник О.М.Авраменко. – Київ, 2011. – 448с.
18. Практичний довідник українська література за всією шкільною програмою Марченко А.С., Марченко О.Д. Українська література: 3-тє вид. доп. та переробл.- Харків:ФОП Співак В.Л., 2011. – 784с.
19. Довідник для школярів Українська література: повний курс підготовки для вступу до вищих навчальних закладів / Автор В.А.Мелешко, І.О.Радченко. – К.,2011